

RAHANDUSMINISTEERIUM

Andrei Svištš
Advokaadibüroo RASK
menetlus@rask.ee

Teie 15.05.2025
Meie 30.05.2025 nr 12.2-1/2313-2

Järelevalvemenetluse alustamata jätmine

Austatud vandeadvokaadid Svištš ja Kõiv

Advokaadibüroo RASK kliendiks oleva ettevõtja esindajatenä esitasite Rahandusministeeriumile ning Majandus- ja Korruptsioonikuritegude ringkonnaprokuratuurile taotlusena pealkirjastatud pöördumise järelevalve ja asjakohasel juhul süüteomenetluse alustamiseks seoses kontsessioonilepingu sõlmimise menetluse "Korraldatud jäätmevedu Tartus 2021", viitenumber 224521, (edaspidi ka: riigihange) tulemusena Tartu Linnavalitsuse kaudu Tartu linna (edaspidi ka: hankija) ja Eesti Keskkonnateenused AS-i, registrikood 10277820, (edaspidi ka: jäätmevedaja) vahel veopiirkondades 1-4 sõlmitud kontsessioonilepingute (edaspidi ka: hankeleping) väidetava õigusvastase muutmisega.

Riigihangete seaduse (RHS) § 207 lg 1 kohaselt on järelevalveteade pöördumine, mis osutab RHS-i rikkumisele ja millele kohaldatakse märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise ning kollektiivse pöördumise esitamise seaduses (MSVS) märgukirja kohta sätestatud. Tulenevalt RHS § 206 lg-st 3, kui järelevalvemenetluse alustamiseks oli esitatud järelevalveteade, teavitab Rahandusministeerium teate esitajat järelevalvemenetluse alustamata jätmisest või lõpetamisest. Järelevalveteatele vastamiseks RHS eraldi tähtaega ei sätesta, mistõttu tuleb järelevalveteate kui märgukirja puhul juhinduda MSVS §-st 6, mille järgi vastatakse märgukirjale 15 kalendripäeva jooksul selle registreerimisest.

Järelevalveteatest nähtuvalt on riigihanke kõikides osades hankelepingud sõlmitud, mida kinnitavad ka riigihangete registrile 2021. aastal vastavalt RHS § 83 lg-le 1 esitatud hankelepingu(te) sõlmimise andmed (kontsessiooni andmise teated). Kuna hankelepingud on sõlmitud, ei ole juhtumipõhise järelevalvemenetluse alustamine antud juhul võimalik. Nimelt on avalik võim õigustatud tegutsema üksnes siis, kui seadus annab selleks selge pädevuse ja volituse – avaliku võimu poolne sekkumine (hanke)lepingu alusel hankija ja ettevõtja vahel tekkinud õigussuhtesse, võib toimuda ainult seadusega kindlaks määratud tingimustel, korras ja ulatuses (vt RKHKm 13.04.1998, nr 3-3-1-14-98, p 4; RKHKO 31.10.2000, nr 3-3-1-41-00, p 4; 19.11.2012, nr 3-3-1-43-12, p 19).

RHS § 205 lg 1 p 1 sätestab, et Rahandusministeerium võib juhtumipõhise järelevalvemenetluse alustada põhjendatud kahtluse korral RHS §-s 207 sätestatud järelevalveteate põhjal või mõnel muul ajendil, kui on küllaldaselt andmeid, mis viitavad käesoleva seaduse rikkumisele, ja puuduvad RHS § 206 lg-s 1 nimetatud järelevalvemenetlust välistavad asjaolud. Seega on juhtumipõhise järelevalvemenetluse alustamise esmane eeldus ajendi ja aluse olemasolu – menetluse läbiviimiseks peab olema küllaldane alus.

Ajendis (järelevalveteates) toodud väited peavad olema põhjendatud rikkumiskahtluse tekkimiseks piisavad. Ent pelgalt ajendis RHS-i rikkumisele viitavate tunnuste sedastamisest järelevalvemenetluse alustamiseks alati ei piisa, sest RHS § 206 lg-s 1 nimetatud juhtudel ei saa Rahandusministeerium juhtumipõhist järelevalvemenetlust alustada ka siis, kui esineb põhjendatud rikkumiskahtlus.

Kuivõrd hankijale ettekirjutuse tegemine on võimalik üksnes enne hanke- või raamlepingu sõlmimist (RHS § 208 lg-d 1-2), ei ole pärast lepingu sõlmimist juhtumipõhise järelevalvemenetluse läbiviimine enam põhjendatud ega eesmärgipärane. Seepärast näeb RHS § 206 lg 1 p 4 ette, et järelevalvemenetlust ei alustata või alustatud järelevalvemenetlus lõpetatakse, kui riigihanke menetlus on lõppenud. RHS § 73 lg 3 p 1 kohaselt lõpeb riigihanke menetlus muu hulgas hanke- või raamlepingu sõlmimisega (vt RHS eelnõu (450 SE I) seletuskiri, lk 139). RHS § 8 lg 1 ja § 131 lg 2 järgi on (teenuste) kontsessioonileping hankeleping ning vastavalt RHS § 137 lg-le 1 lõpeb kontsessioonilepingu sõlmimise menetlus sarnaselt hankemenetlusega RHS § 73 lg-s 3 sätestatud juhtudel (vt osadeks jaotatud menetluse korral ka RHS § 73 lg 4). Eelnimetatud sätete koostoimest tulenevalt on hankelepingu, sh kontsessioonilepingu, sõlmimise korral *ad hoc* järelevalvemenetluse läbiviimine RHS § 206 lg 1 p-s 4 nimetatud absoluutse menetlustakistuse tõttu välistatud ka siis, kui järelevalveteates sisalduv etteheide seisneb väites, et hankelepingu sõlmimisel on rikutud RHS § 120 lg-s 1 sätestatud kohustust sõlmida hankeleping riigihanke alusdokumentides toodud tingimustel või hankelepingu muutmisel on eiratud RHS §-s 123 sätestatud hankelepingu muutmise reegleid.

Hankelepingu sõlmimine on seega järelevalvemenetlust välistav imperatiivne asjaolu, mille korral on järelevalvemenetluse alustamine igal juhul välistatud. Lepingu sõlmimise korral on võimalikud rikkumised lõpule viidud ja hankijale ettekirjutuse tegemine pole enam võimalik (vt M. Antonov. RHS § 206 komm-d 13-14 – M. A. Simovart, M. Parind (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2019). Seega ei võimalda kehtiv õigus Rahandusministeeriumil sekkuda järelevalvemeetmega hankelepingu, sh kontsessioonilepingu, alusel hankija ja tema lepingupartneri vahelisse õigussuhtesse.

Arvestades, et järelevalveteates nimetatud lepingud on sõlmitud, ning juhindudes RHS § 205 lg 1 p-st 1, § 206 lg 1 p-st 4, 73 lg 3 p-st 1 ja § 206 lg-st 3, teatab Rahandusministeerium, et ei alusta järelevalvemenetlust kontsessioonilepingu sõlmimise menetluse "Korraldatud jäätmevedu Tartus 2021", viitenumber 224521, tulemusel sõlmitud kontsessioonilepingute väidetava muutmise õiguspärasuse kontrollimiseks.

Järelevalveteates sisalduva võimaliku väärteoettehite (RHS § 213) osas käsitleme Teie pöördumist väärteoteatena ning vastame sellele eraldi dokumendiga väärteomenetluse seadustiku (VTMS) § 59 lg-s 2 ette nähtud korras.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Estella Põllu

riigihangete valdkonna juht

riigi osaluspoliitika ja riigihangete osakond

Lisaadressaadid:

Majandus- ja Korruptsioonikuritegude ringkonnaprokuratuur

Mihhail Antonov 58851448

Mihhail.Antonov@fin.ee